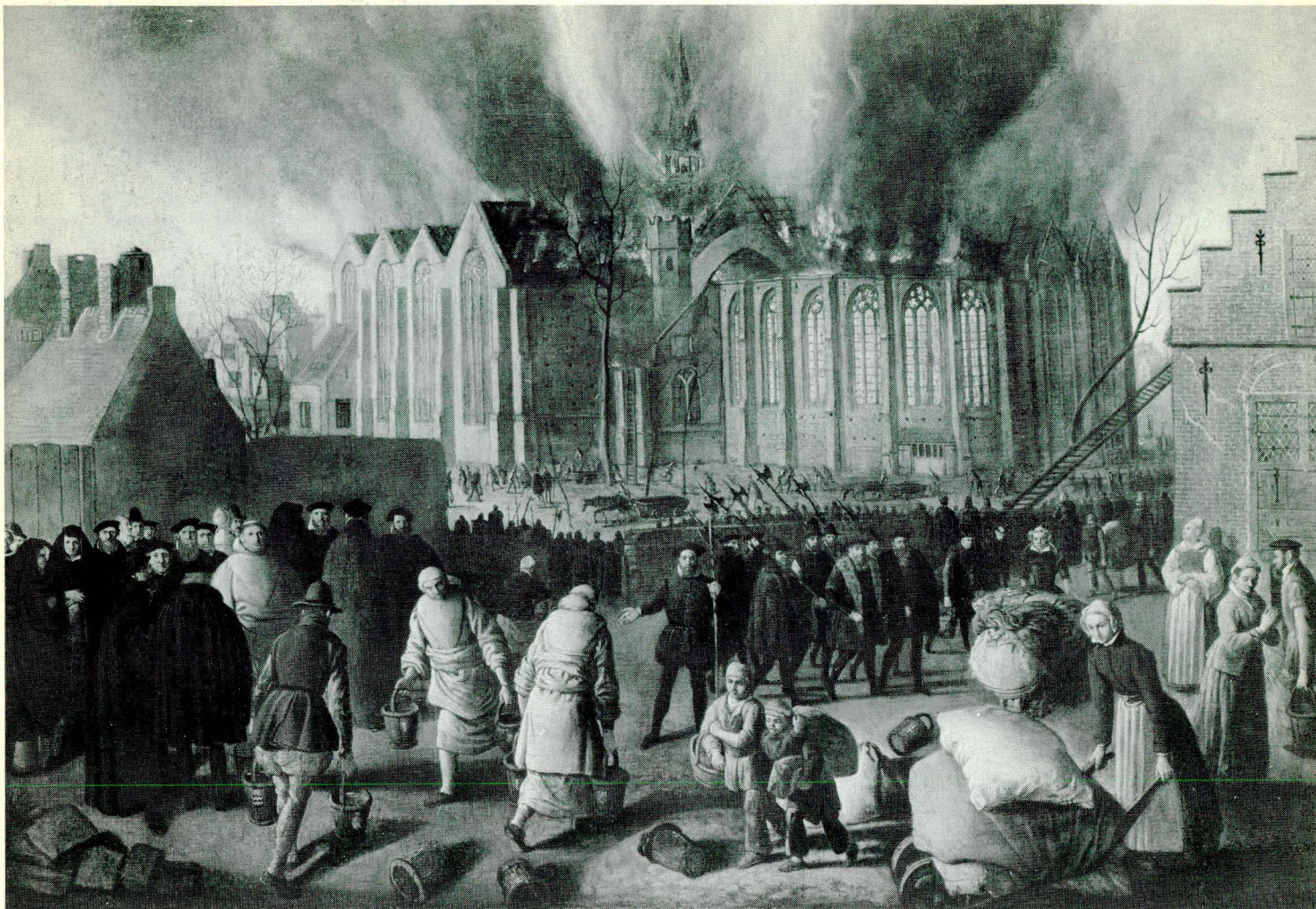

Brand in de Nicolaaskerk in Dordrecht, 1568

De kogel door de kerk?

Ter gelegenheid van het 400-jarig bestaan van de Unie van Utrecht wordt in het Centraal Museum van 23 februari t/m 4 juni 1979 een nationale herdenkingstentoonstelling onder de titel "De kogel door de kerk?" gehouden. Deze expositie maakt deel uit van een reeks manifestaties die georganiseerd wordt in het kader van de herdenking van het sluiten van de Unie van Utrecht op 23 januari 1579.

Met de Unie van Utrecht werd destijds ondermeer de basis gelegd voor een zekere samenwerking tussen zeven Noordnederlandse gewesten en een aantal steden uit het Zuiden, vooral met het oog op de strijd tegen Spanje. Enkele Zuidnederlandse gewesten hadden kort tevoren bij de Unie van Atrecht voor Spanje gekozen.

Om de betekenis van de Unie van Utrecht voor een breed publiek te verduidelijken is het noodzakelijk een uitvoerig beeld te geven van de tijd waarin deze tot stand kwam. Daarom wordt in deze tentoonstelling de politieke, de sociale, de economische en de religieuze situatie in de Nederlanden tussen 1559 en 1609 belicht.

Op de tentoonstelling zijn tal van unieke schilderijen, tekeningen, prenten, gebruiksvoorwerpen, wapens, scheepsmodellen en documenten uit binnen- en buitenland te zien.

De Bartholomeusnacht, 1572

Foto's en audio-visuele presentaties, waaronder een introductie-klankbeeld en tekstborden, zorgen voor verdere informatie.

Alle objecten zijn gekozen op grond van hun authenticiteit als historisch illustratie-materiaal en op hun artistieke waarde.

Daarom dateren ze uit de 16de en begin van de 17de eeuw. De tentoonstelling geeft daardoor een uitzonderlijk rijk overzicht van deze stormachtige periode uit onze vaderlandse geschiedenis.

Werken en laten werken, 1559

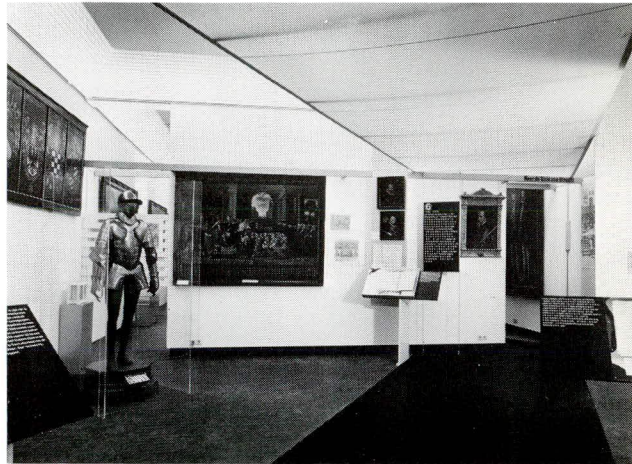
De tentoonstelling bestaat uit drie delen.

In het eerste deel (I), dat vier rubrieken bevat, wordt de staatkundige, sociale, economische en religieuze situatie in de Nederlanden rond 1559 (het jaar waarin Filips II uit de Nederlanden vertrok) toegelicht. De rubrieken zijn getiteld: 1. met gezag bekleed; 2. mens en maatschappij; 3. werken en laten werken; 4. katholieken en ketters. De nadruk zal hier liggen op de Zuidelijke Nederlanden.

De strijd om de broek, 1555

In het tweede deel (II) wordt de toeschouwer geconfronteerd met de politieke en militaire gebeurtenissen van 1559 tot 1609. De Unie van Utrecht maakt deel uit van dit geschiedverhaal. In het derde deel (III) wordt, weer in vier rubrieken, de staatkundige, sociale, economische en religieuze situatie rond 1609 (het eerste jaar van het Twaalfjarig Bestand) getoond en vergeleken met die van 1559. De rubrieken zijn: 1. met gezag bekleed; 2. mens en maatschappij; 3. werken en laten werken; 4. protestanten en papen.

De komst van Alva

Zowel in deel I als in deel III worden de volgende thema's behandeld:

in rubriek 1: hoe werd de bevolking bestuurd, hoe werkten de verschillende staatsinstellingen en wie hadden de touwtjes in handen;

in rubriek 2: hoe zagen de mensen uit verschillende maatschappelijke groeperingen, van arm tot rijk, er uit, wat bezaten ze en hoe lagen de sociale contacten;

in rubriek 3: hoe kwamen de mensen aan hun inkomsten, hoe namen ze deel aan het economisch leven en welke economische activiteiten vonden in de Nederlanden plaats;

in rubriek 4: hoe stonden katholieken en protestanten tegenover elkaar en hoe waren ze georganiseerd?

Bovendien wordt aan de hand van een honderdtal historische penningen het geschiedverhaal van de periode 1559-1609 "gerepeteerd".

In de tuinzaal van het Centraal Museum is verder materiaal geëxposeerd van vroegere herdenkingen van de Unie van Utrecht, die van 1779 tot 1929 in Utrecht gehouden zijn.

Tijdens de duur van de tentoonstelling zullen iedere zaterdagmiddag in de

tuinzaal en iedere zondagmiddag in de Nicolaïkerk concerten worden gegeven. Werken van 16de eeuwse componisten zullen ten gehore worden gebracht.

Door de uitvoerige textuele en audio-visuele begeleiding op de tentoonstelling is deze vooral ook voor de scholen en het geschiedonderwijs in het bijzonder van belang.

Veel onderwijsinstellingen brachten al een bezoek aan "De kogel door de kerk?".

Voorbereiding op school is mogelijk aan de hand van een drietal publicaties ten behoeve van het onderwijs, die door de Staatsuitgeverij verzorgd werden en aldaar verkrijgbaar zijn. Rondleidingen op de tentoonstelling zijn in principe op maandag en woensdag, na telefonische afspraak, mogelijk.

In de tuinzaal van het museum is de mogelijkheid aanwezig te lunchen of meegebrachte boterhammen te nuttigen.

Publicaties omtrent de Unie van Utrecht ten behoeve van het onderwijs:

- J. Baalbergen, Van Opstand tot onafhankelijkheid. De Unie van Utrecht en het ontstaan van een zelfstandige staat 1559-1609, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage (f 15,--).
- Peter Meijer, Van Opstand tot onafhankelijkheid. De Unie van Utrecht en het ontstaan van een zelfstandige staat 1559-1609, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage (f 8,--).
- J. Baalbergen e.a., Op weg naar één land. De Unie van Utrecht en de Opstand in de Nederlanden, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage.
- J. Baalbergen e.a., De Unie van Utrecht en de Opstand in de Nederlanden, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage.

Publicaties omtrent de tentoonstelling "De kogel door de kerk?":

- S. Groenveld e.a., De kogel door de kerk? De Opstand in de Nederlanden en de rol van de Unie van Utrecht 1559-1609, De Walburg Pers, Zutphen (in het Centraal Museum voor f 22,50).
- Handcatalogus, Herdenkingstentoonstelling Unie van Utrecht 1579-1979, Centraal Museum Utrecht (f 5,--).
- Politiek op penningen, Herdenkingstentoonstelling Unie van Utrecht 1579-1979, Centraal Museum Utrecht (f 5,--).

Koningin Elizabeth van Engeland,
1580

"De kogel door de kerk?"

Centraal Museum Utrecht, Agnietenstraat 1, Utrecht

Duur expositie: 24 februari t/m
4 juni 1979

Openingstijden: ma-za van 10.00 uur
tot 17.00 uur
zo van 13.00 uur
tot 17.00 uur

Toegangsprijs : f 2,50

Groepsreductie : f 1,25

CJP/kinderen etc.: f 1,25

Het Centraal Museum is te bereiken vanaf het Centraal Station via buslijn 2, halte Agnietenstraat.

